

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 2016 р. № 4

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра (циклова комісія) соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Хмарський В.М.)

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичні проблеми методології наукового дослідження

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти

PhD

(шифр і назва напрямку підготовки)

для спеціальності

054 соціологія

(шифр і назва спеціальності (тей))

інституту, факультету

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

(назва інституту, факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма «Теоретичні проблеми методології наукового дослідження» для підготовки студентів PhD спеціальності 054 – соціологія.

(назва навчальної дисципліни)

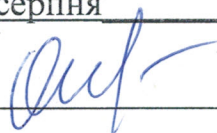
Розробник:

А. В. Худенко, доктор філософських наук, професор кафедри соціології Факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від. “ 28 ” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

(проф. Онищук В.М)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС факультету/інституту

Протокол № 1 від. “ 6 ” вересня 2019 р.

Голова НМК

(Хорошин О.Ю.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань <u>05 - Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>054 - соціологія</u> (шифр і назва)		
Модулів –	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Соціологія (за видами діяльності)</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів –		1-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90 год.		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Лекції	
		8 год.	
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		82 год.	-
ІНДЗ: год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: відокремити перипетії режиму – рух здобування – знання та формування у аспірантів компетентностей для розробки теоретико-методологічних засад власного дисертаційного дослідження, ознайомлення їх з теоретичними основами та способами організації пізнавального процесу, що характеризують пізнання з погляду його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів та механізмів, які зумовлюють логічну послідовність дисертаційного дослідження.

Задачі: відстежити рух наукового дослідження, визначити профіль знання та особистість режиму знання, розкрити багатомірний характер знання.

За результатами курсу здобувач повинен:

Знати: стратегії наукової розвідки, уявляти складність та багатомірність процесу здобування знання.

- знати основні етапи формування міжнародних відносин та зміни геополітичного балансу сил з урахуванням необхідності їх використання у дослідницькій діяльності; (КЗП 04)

Вміти: бути готовим до презентації дисертації як наукового дослідження.

- уміти розробляти перспективні сценарії розвитку формування цілісного уявлення про процеси і явища соціально-політичного життя, складати прогнози їх розвитку з метою передбачення і попередження негативних соціальних наслідків; (КЗП 05)

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1: Профіль знання.

Методологія: від правил к стратегії. Знання як мета наукового дослідження. Суб'єкт (спроможність бути таким, що встановлює дещо придатним для використання) і Об'єкт (спроможність бути таким, що придатне для використання) як результати знання. Суб'єкт та Об'єкт як різні міри спроможності («міри екзистенції»). Знання як режим перетворювання дещо у Суб'єкт та Об'єкт; як рух розмірювання та стратегія здійснення міри.

Визначення «знання» (γνῶσις, γινῶσκω, νοεῖν/νοεῖς, εἰδέναι, μελέτη, λόγος/λογεῖν, φρονησις, τέχνη, σοφία/σοφία, πίστις). Умови знання: істина (явлення та наявність), віра (отримання та тримання дещо як придатного для використання), доведення (обґрунтування, виправдування, здійснення дещо у його власній придатності для використання). Предметно-практичний зміст знання. Знання як режим, що триває в інтервалі звідування-вивідування (Hin-und-Vorbringen / про-из-ведение).

Тема 2: Диспозиція режиму знання.

Режим знання як справа питання. Простір питання. Проблема та проблематизація поля дослідження. Дослідження як проєціювання та проєктування (projicio et projecto).

Архів режиму знання. Феномен «читання». Конфлікт інтерпретацій. Допитливість (лат. curiositas) та прагматична користь здобування знання.

Феномен спіткання: чутливість до навколишнього, звичайне та незвичайне, не обхідне та необхідне. Дослідження як сперечання наявному. «Внутрішня довершеність» та «зовнішня виправданність» як критерії знання.

Тема 3: Метрика режиму знання.

Світ: множинність та множина. Феномен повноти: πληρόμα, πανταόλος. Складність (complexity), «парадигма складності».

Режим знання як διαίρεσις: рух від менш до більш диференцьованого. Розчарування, або операціоналізація, проблемного кола. Операції, або одиниці, звідування-вивідування (τέχνη, πρῆξις, ποιησις / справджування, здійснення, створення). οὐτη-ποιησις, або фактичність режиму знання.

Проблема тотожності (identity): все-рівність та зрівнювання-всього; тотожність як вузол перехрестя; контінгентність тотожності.

Тема 4: Рівні наукового дослідження.

Проблематизація. Операціоналізація. Ідентифікація.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Усього	Денна форма					Усього	Заочна форма					
		у тому числі						у тому числі					
1	2	Л	П	Лаб	Інд	ср	8	Л	п	лаб	інд	Ср	
Тема 1: Профіль знання..	2	2											
Тема 2: Диспозиція режиму знання.	2	2											
Тема 3: Метрика режиму знання.	2	2											
Тема 4: Рівні наукового дослідження.	2	2											

6. Методи навчання

Лекції.

7. Методи контролю

Залік: співбесіда з актуальних проблем проведення наукових дослідження; обговорення власного дослідження, його мети, новизни, методології тощо.

8. Рекомендована література

1. Bachelard G. The Formation of the Scientific Mind, Clinamen Press, 2002.
2. Badiou A. Being and Event, Continuum, 2007.
3. Badiou A. Infinite Thought, Truth and the Return to Philosophy, Continuum, 2005.
4. Badiou A. Logics of Worlds, Continuum, 2008.
5. Badiou A. Theory of the Subject, Continuum, 2008.
6. Bhaskar R. A Realist Theory of Science, 2008.
7. Bhaskar R. Scientific Realism and Human Emancipation, Routledge, 2009.
8. Bourdieu P. Outline of a Theory of Practice, Cambridge University Press (1977) 2013.
9. Bourdieu P. Practical on the theory. Reason of action, Stanford University Press, 1998.
10. Bourdieu P. The Logic of Practice, Stanford University Press, 1992.
11. Chisholm R. Theory of knowledge, Prentice-Hall International, 1989.
12. Coates P. The metaphysics of perception: Wilfrid Sellars, critical realism, and the nature of experience, Routledge, 2007.
13. Ferraris M. Manifesto of New Realism, State University of New York, 2014.
14. Gadamer H.-G. Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik / Gesammelte Werke, Bd. 1 - Tübingen 1990. [Truth and Method / Translation revised by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall, Continuum Publishing Group, 2006; Истина и метод / Пер. с нем. под ред. Б.Н.Бессонова – М. 1988.]
15. Heidegger M. Was Heisst Denken? / Gesamtausgabe, Bd.8. [What is Called Thinking?, Translation by Fred D. Wieck and J. Glenn Gray, Harper & Row, Publishers, 1968. Что зовется мышлением / Хайдеггер М.; [пер. с нем. Э. Сагетдинова] – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2006.
16. Heidegger M. Logik. Die Frage nach der Wahrheit / Gesamtausgabe, Bd. 21. [Logic. The Question of Truth, Translated by Thomas Sheehan, Indiana University Press, 2010.

17. Heidegger M. *Metaphysische Anfangsgründe der Logik. Im ausgang von Leibniz / Gesamtausgabe, Bd. 26.* [The Metaphysical Foundations of Logic, Translated by Michael Heim, Indiana University Press, 1984.]
18. Heidegger M. *Sein und Wahrheit / Gesamtausgabe, Bd. 36/37.* [Being and Truth, Translated by Gregory Fried and Richard Polt, Indiana University Press, 2010.]
19. Heidegger M. *The Essence of Truth. On Plato's Cave Allegory and Theaetetus,* Translated by Ted Sadler, Continuum, 2002.
20. Harman G. *Immaterialism: Objects and Social Theory,* Polity Press, 2016.
21. Harman G. *Object Oriented Ontology. A New Theory of Everything,* Penguin Random House, 2017.
22. Harman G. *Quentin Meillassoux: Philosophy in the Making,* Edinburgh University Press, 2011.
23. Harman G. *Speculative Realism: An Introduction,* Polity Press, 2018.
24. Lehrer K. *Art, Self and Knowledge,* Oxford University Press, 2011.
25. Lehrer K. *Exemplars of Truth,* Oxford University Press, 2019.
26. Lehrer K. *Knowledge,* Oxford University Press, 1974.
27. Lovejoy A. *The great chain of being: A Study of the History of an Idea,* Harvard university press, (1933) 2011.
28. Meillassoux Q. *After Finitude. An Essay on the Necessity of Contingency,* 2008. [Мейясу К. После конечности. Эссе о необходимости контингентности, Кабинетный ученый, 2015.]
29. Meillassoux Q. *The Number and the Siren. A Decipherment of Mallarme's Coup De Des,* Urbanomic Sequence Press, 2012.
30. Rorty R. *Contingency, Irony and Solidarity,* Cambridge University Press, 1989.
31. Sellars W. Amaral P. W. *The Metaphysics of Epistemology: Lectures by Wilfrid Sellars,* Ridgeview Pub Co, 1989.
32. Sellars W. *Science and Metaphysics: Variations on Kantian Themes,* Ridgeview Pub Co, 1993.
33. Stroud B. *Understanding human knowledge: philosophical essays,* Oxford University Press, 2002.
34. *The Speculative Turn: Continental Materialism and Realism.* Ed. Levi Bryant, Nick Srnicek and Graham Harman, RE.PRESS Melbourne, 2011.
35. Whitehead A. N. *Process and Reality. An Essay in Cosmology (Gifford lectures delivered in the university of Edinburgh during the session 1927-28),* The Free Press, 1978.
36. Whitehead A. N. *Science and the Modern World (Lowell lectures, 1925),* A Pelican MENTOR Book, 1997. [Наука и современный мир. Уайтхед А.Н. Избранные работы по философии; [пер. с англ. под общ. ред. И.Т.Касавина] – М.: Прогресс, 1990. – С. 56-272]
37. Адорно Т. *Негативная диалектика / Адорно Т.;* [пер. с нем. Е.Л.Петренко]. –М.: Научный мир, 2003.
38. Адорно Т. *Жаргон подлинности / Адорно Т.;* [пер. с нем. Е.В. Борисов] – М.: Канон+, 2011. – 191 с.
39. Башляр Г. *Новый рационализм / Башляр Г.;* [пер. с франц. Ю.П. Сенокосов]. – М.: Прогресс, 1997.
40. Бергсон А. *Творческая эволюция / Бергсон А.;* [пер. с франц. В.А.Флеровой] – М.: Кучково поле, 2006. – 384 с.
41. Библер В.С. *От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век / Библер В.С.* –М.: Политиздат, 1990. –413с.
42. Борисов Е., Инишев И., Фурс Е. *Практический поворот в постметафизической философии,* Вильнюс, 2008.
43. Волков В., Хархордин О., *Теория практик,* СПб, 2008.
44. Делез Ж. *Логика смысла / Делез Ж.;* [пер. с франц. Я.И.Свирского] – М.: Раритет; Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 480 с.
45. Делез Ж. *Различие и повторение / Делез Ж.;* [пер. с франц. Н.Б. Маньковской, Э.П. Юровской] –С.-Пб: Петрополис, 1998. – 384 с.
46. Койре А. *От замкнутого мира к бесконечной вселенной.* Издательство "Логос". 2001.

47. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ.— М.: Медиум, 1995.
48. Ло Дж. После метода. Беспорядок и социальная наука, Издательство Института Гайдара, 2015.
49. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / Луман Н.; [пер.с нем. И.Д.Газиева, Н.А.Головина] –С.-Пб: Наука, 2007. – 643 с.
50. Мамардашвили М.К. Эстетика мышления / Мамардашвили М.К. – М.: Московская школа политических исследований, 2000. – 416 с.
51. Мамардашвили М.К. Стрела познания. Наброски естественноисторической гносеологии. – М.: Языки русской культуры, 1997. – 303.
52. Мерло-Понти М. Видимое и невидимое / Мерло-Понти М.; [пер.с франц. О.Н.Шпараги под ред. Т.В.Щитцовой] –Минск: Логвинов, 2006. – 400 с.
53. Рикер П. Конфликт интерпретаций / Рикер П.; [пер. с франц. И.С. Вдовиной] – М.: Канон-Пресс-Ц, Кучково поле, 2002. – 624 с.
54. Рикер П. История и истина / Рикер П.; [пер. с франц. И.С.Вдовиной, А.И.Мачульской] – С.-Пб: Алетейя, 2002. – 400 с.
55. Розеншток-Хюсси О. Речь и действительность / Розеншток-Хюсси О.; [пер. с англ. А.Хараша] –М.: Лабиринт, 2008. – 270 с.
56. Рорти Р. Философия и зеркало природы / Рорти Р.; [пер. с англ. В.В.Целищева] – Новосибирск: Изд-во НГУ, 1997. – 320 с.
57. Поппер К. Логика и рост научного знания / Поппер К.; [пер. с англ. под ред. В.Н. Садовского]. – М.: Прогресс, 1983. – 505 с.
58. Уайтхед А.Н. Приключения идей / Уайтхед А.Н. // Уайтхед А.Н. Избранные работы по философии; [пер. с англ. под общ. ред. И.Т.Касавина] – М.: Прогресс, 1990. – С. 389-702.
59. Философия мышления: [сб. статей] / Ответственный редактор Л.Н. Богатая. – Одесса, 2013. – 444 с.
60. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Фуко М.; [пер. с франц. В.П.Визгин, Н.С.Автономова] –С.-Пб: Ad-cad, 1994. – 406 с.
61. Фуко М. Археология знания / Фуко М.; [пер. с франц. С.Митина, Д.Стасова под общ. ред. Бр.Левченко] –К.: Ника-Центр, 1996. – 208 с.
62. Фуко М. Порядок дискурса / Фуко М. // Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания власти и сексуальности. Работы разных лет; [пер. с франц. С.Табачниковой] –М.: Магистериум, Касталь, 1996. –С.47-96.
63. Фуко М. Герменевтика субъекта, СПб: Наука, 2007.
64. Фуко М. Лекции о воле к знанию, СПб.: Наука, 2016.
65. Хюбнер К. Истина мифа / Хюбнер К.; [пер.с нем. И.Т. Касавина] – М.: Республика, 1996. – 448 с.
66. Хюбнер К. Критика научного разума / Электронный ресурс: Режим доступа к ресурсу: http://www.books.atheism.ru/philosophy/criticism_scientific_scientific.zip
67. Эпштейн М.Н. От знания – к творчеству. Как гуманитарные науки могут изменять мир. – М.; СПб., 2016.